EEN MYTHOLOGISCH GEDICHT UIT DE FILIPPIJNEN.

DOOR

H. KERN.

Het Spaansche gedicht van den ouden Bikolschen zanger, waarvan in de vorige aflevering dezer Bijdragen (blz. 238) melding gemaakt werd, bestaat uit vierregelige koepletten, met telkens acht voeten in den eersten en derden regel, en met zeven in den tweeden en vierden. Inplaats van rijm hebben de tweede en vierde regels assonantie. De inhoud van 't gedicht, dat jammer genoeg maar een fragment is van een grooter geheel, is hoogst eigenaardig, en hoewel in enkele uitdrukkingen de invloed van Spaansche voorbeelden niet te miskennen valt, schijnt het geheel een trouwe weergalm te zijn van oude inlandsche sagen.

Bij de vertaling heb ik de maat der Spaansche verzen gevolgd, behalve dat ik mij veroorloofd heb de assonantie te verwaarloozen daar waar ik om die na te volgen de toevlucht had moeten nemen tot eene al te vrije vertaling.

De eigennamen van legendarische personen en andere wezens worden, met een paar uitzonderingen, in 't mij ten dienste staande woordenboek niet eens vermeld, laat staan verklaard. Ik twijfel niet of er zullen in Bikol zelf nog wel lieden gevonden worden, die inlichting zouden kunnen geven, maar ik heb daar te lande niemand met wien ik in briefwisseling sta. Door thans de aandacht op het merkwaardige gedicht te vestigen hoop ik mededeelingen uit te lokken, die tot aanvulling zullen kunnen strekken van hetgeen aan onze kennis ontbreekt.

Het fragment, het eerste stuk van 't gedicht, luidt in vertaling als volgt.

ILING ¹.

Meld, Kadungung, wat geschiedde
 In de tijden van Handión ²;
 Laat uw zilvren lier herhalen,
 't Zoet gekweel van den Aslón.

Gij alleen toch kunt bezingen
 Zooveel goeds en zooveel schoons,
 En zooveel geheimenissen
 Als dit land in zich bevat.

Zing! verkondig van zijn vorsten
 De afkomst en den heldenmoed,
 En den oorlog dien zij voerden
 Tot Oriól ³ verwonnen werd.

En verhaal van de geschiednis
 Van den ouden grijs Asóg,
 Van den jongling Masaraga,
 Van den ouden Isaróg ⁴.

Want gij waart de zoetste zanger,
 Die het oor verrukken kon
 Van hen die het meer aanschouwden
 't Welk den berg Takáy verzwol.

Zing dan, daar wij allen luistren
 Naar uw tooverschoon verhaal,
 Wij die hier zijn neergezeten
 In de schaauw van een Daod ⁵.

KADUNGUNG.

Hoort dan, kinderen van Bikol,
 Sprak gezwind Kadungung toen,
 Wat geschiedde op dezen bodem,
 Waar geboren is Handión.

¹ Iling schijnt de naam te zijn van den persoon die Kadungung uitnoodigt te zingen.

² Tweelettergrepig uit te spreken.

³ Tweelettergrepig; vgl. boven blz. 227.

⁴ Naam van een vulkaan.

⁵ Vgl. blz. 232.

Een gezegend land is Bikol,
 Vruchtbaar de aangeslibde grond,
 't Schoonste land der gansche wereld,
 't Rijkst bedeeld door Vrouw Natuur.

Baltog heette de eerste stervling
 Die gewoond heeft in dit land;
 Deze kwam uit Batawara,
 En was van 't geslacht Lipód ¹.

Kwam in Bikol bij 't vervolgen
 Van een onguur everzwijn,
 Dat eens zijne linsa-velden ²
 In den nacht had omgewoeld.

Toen hij d'ever achterhaald had,
 Wierp hij zijne speer naar d'aard,
 En met zijn herculische armen
 Brak hij 't dier den snuit in twee.

Elke kinbak van het ondier
 Mat niet minder dan een el,
 Elke slag tand mat twee derde
 Van de schacht van Baltog's speer.

Bij zijn terugkeer op zijn goedren
 Hing hij beide kaken op
 Aan een hoogen Talisay-boom ³
 Bij zijn woning te Tondól.

De oude jagers waren alle
 Van verwondering vervuld,
 Bij het zien van deez' tropheecën
 Van hun grooten vorst Baltóg.

Dat aanschouwden ook de stammen
 Panikwason en Asóg,
 En zij zeiden, nooit nog had men
 Grooter everzwijn gezien.

¹ Lipod beteekent: wat verborgen is. Bota, Maleisch buta, Bisaya bota enz. is „blind”, wara, Bisaya uala beteekent „verdwenen, er niet zijn.”

² Linsa is de naam van zeker eetbaar wortelgewas, volgens 't Wdb., doch het zal wel = Oudjav. lisah. sesamum, wezen.

³ Talisay, ook Tagalog en Bisaya, is de Terminalia.

D'ever noemde men Tandaya ¹
Van 't gebergte van Ligni^on ²,
Daar hij treffend in gedaante
Leek op 't monster Behemoth.

Daarna kwam in 't land van Bikol
Met zijn krijgerschaar Handi^ong,
En hij zuiverde van monsters
Binnen kort het gansche land.

Talloos veel verdelgingskampen
Dorst hij tegen hen bestaan,
En van elke worstling keerde
Hij als overwinnaar weêr.

Al de eenoogige Driehalzen,
Die toen woonden in Pon^on,
Bracht hij te eenen maal ten onder,
Rusteloos, in tien maand tijds.

De gewiekte haaien alle,
En den wilden buffelstier,
Die daar rondvloog in 't gebergte
Temde hij in korten tijd.

De geduchte krokodillen
— Groote prauwen leken 't wel —
En de wilde Sarima^o's ³
Joeg hij weg van Kolasi.

De verwonderlijke slangen,
Met Sirenenstem begaafd,
Heeft hij in de grot van Hantik
Diep begraven voor altoos.

Maar hij kon niet overwinnen,
Hoeveel moeite hij zich gaf,
De allerlistigste der slangen,
Die geheeten was Ori^ol.

¹ Tandaya, of tandayag is in 't volksgeloof eene groote slang die in zee gaat en in een walvisch verandert.

² Tweelettergrepig.

³ Vgl. boven blz. 236.

6^e Volgr. III.

Deze slang had grooter wijsheid
Dan de dappre held Handión,
En betooverde zijn oogen,
Hem bekorend, vleiend zoet.

En hoe vaak hij strikken spande,
Te vergeefs — zij spotte er meê,
Daar zij met haar grooter slimheid
Zich aan elken strik ontwong.

Zij bedroog hem menigmalen
Met verleidelijke taal,
Want in alle veinzerijen
Was volleerd de slang Oriól.

O, hoe dikwijls door de struiken
Volgde hij haar onverpoosd,
In den waan de stem te hooren
Der verleidelijke Sireen.

Zijne vele reuzenwerken,
De overwinningen behaald,
Alles zou te loor gegaan zijn
Door den invloed van Oriól,

Had zij niet, de wispeltuurge,
Zelve hem geholpen weêr,
Om de monsters te overwinnen,
Die onveilig maakten 't land.

Tegen krokodillen vocht hij
Onversaagd een worstelstrijd,
En uit al die kampgevaaren
Kwam hij als verwinnaar weêr.

Pongo-aper, orang-oetans,
Weken voor zijn aangezicht,
Want de wateren van Bikol
Had hij met hun bloed gekleurd.

't Waren zulke strijdbare apen
Van alom erkenden moed,

Maar de reus dwong hen te vlieden,
Schuil te gaan in Isaróg.

Nadat van het boos gedierte
Dus het land gezuiverd was,
Legde hij zich toe om wetten
Vast te stellen voor zijn volk.

Handióng en zijn metgezellen
Planteden in een bolod ¹
Linsa's, welke vruchten gaven
Wel zoo groot als een pansól ².

En op lager liggende akkers
Zaaiden zij de weelge rijst,
Welke nog veel eeuwen later
Naar Handióng den bijnaam droeg.

Handióng maakte de eerste kano
Die den Bicolstroom doorsneed,
Maar het roer, alsook de zeilen,
Waren 't werk van Ginantóng.

Deze laatste vond den ploeg uit,
Het hoofdsteunsel ³ en de kam,
De ganta ⁴ en andre maten,
Sakal ⁵, hakmes en landó ⁶.

't Weefgetouw, en ook de haspel,
Was een vinding van Hablóm,
Die zij eens den koning toonde,
Tot verbazing van elkeen.

¹ Bolod ontbreekt in 't Wdb., maar is een van elders welbekend woord; Bis., Mongondousch bulud, Ponosakansch bulur, Bugineesch bulu', Bareë buyu, Sang. buludě, berg, heuvel. In 't vers moet het genomen zijn in den zin van „hoogveld, esch, akker." Denzelfden overgang van begrippen vertoont Tag. bukit, akker, hoewel het etymologisch hetzelfde woord is als Mal. bukit, enz.

² Volgens het Wdb. is pansol „rasterwerk om een put", doch dit kan hier niet bedoeld zijn.

³ Pagolon, hoofdkussen; van denzelfden stam als Jav. karang-ulu, Oudjav. karang-hulu.

⁴ Een maat = 3 liter; Bis. gantang.

⁵ Bis. sakal, hengelroede; hetzelfde woord als Jav. tjěngkal, roede.

⁶ In 't Wdb. landók, houweel.

Uitgevonden werd — ¹,
 Koron ², kalan ³ en pasó ⁴,
 En nog ander huisgereedschap
 Door het dwergje Dinahón.

En het alfabet heeft Súrát
 Zeer vernuftig uitgedacht,
 Letters griffend op een steenplaat,
 Die Gapón gewreven had.

En zij maakten zich ook huizen, —
 — Doch zeer ongelijk verdeeld —
 In de takken van de boomen
 Banasi en kamagón ⁵.

Want het kriede van insecten,
 En de hitte was zóó groot,
 Dat men enkel in de móog ⁶
 Kon den zonnegloed ontgaan.

En hij gaf rechtvaard'ge wetten
 Voor 't behoud van lijf en eer,
 Die voor al zijn onderdanen
 Golden zonder onderscheid.

Ieder volgde die geboden,
 't Zij hij slaaf was, hetzij heer,
 Nauwgezet de wetten eerend
 Van geslacht en erfenis.

Daarop volgde een groote zondvloed,
 Door Onós ⁷ teweeggebracht,

¹ In het vers staat hier een schijnbaar Spaansch, mij geheel onverstaanbaar woord gorgoreta.

² D. i. aarden pot of pan; Bis. kolon, Mongondousch kuyan, Ponosakansch kuyan, Sang. kuring, Bentenansch kurin, Bulusch, Pakewasch, enz. kurē, Bareē kura.

³ D. i. komfoor; Bis., Tag. kalan, Jav. kěřēn.

⁴ Bikol, Bis., Tag. paso, Ibanag patu, Minah. pasu, enz. is „brand, gloed”, dichterlijk Jav. pasu, toornegloed. In 't vers schijnt een oven of iets dgl. bedoeld te zijn.

⁵ Welke boom banasi heet, is mij onbekend; kamagon of kamagung is een soort ebbenhoutboom; vgl. Blumentritt's Vocabular s. v. camagon.

⁶ Eene woning hoog in een boom.

⁷ Onós, hier verpersoonlijkt, is eigenlijk een appellatief met de beteekenis „wervelwind, typhon; orkaan”, in Tag., Bis. en Bikol.

Waardoor 't aanschijn van deze aarde
Werd veranderd heel en al.

Open barstten de vulkanen
Hantik, Kolasi, Isaróg,
En terzelfder tijd werd voelbaar
Een vervaarlijk heft'ge schok.

En de schok die was zóó hevig,
Dat de zee op 't drooge liet
Den isthmus van Pasakáo,
Zooals men dien nu nog ziet.

Afgescheurd werd toen van 't vastland
't Kleine eiland Malbogón,
De verblijfplaats der Sirenen,
Die men heet Hilan, Larjóng.

De zoo statige Inarihan.
Wendde westwaarts haren loop,
Zij, die vóór den tijd des zondvloeds
Zich ontlastte bij Ponón.

In Baté verzakte een berg toen,
En in plaats er van ontstond
't Meer, dat met zijn vischrijk water
't Volk geneert van Ibalon¹.

Uit de golf van Kalabangan
Verdween eensklaps Dagat-nón,
Van waar de Dumagats² waren
Die toen woonden in Kotmón.

Machtig was het rijk van Bikol
In de dagen van Bantóng,
Den getrouwen wapenbroeder
Van den oorlogsheld Handióng.

Deez' zond hem met duizend mannen
Ter verdelging van Rabót,
Die, half beest, half menschlijk wezen,
Groote toovermacht bezat.

¹ Dit is de oude naam van 't Bikolgebied.

² Dumagat is „een zeevarende, visscher op zee.”

Al wie 'tzelfde waagstuk hadden
Ondernomen vóór deez tocht,
Waren in een steen veranderd
Door den toover van Rabót.

Bantóng wist dat deze toov'naar
Een geweldig slaper was,
Die bij dag en zonder voorzorg
Aan den slaap zich overgaf.

Eens ten tijd van overstroming,
Kwam Bantóng met heel zijn schaar,
En eer dat Rabót ontwaakte,
Hieuw hij dezen 't lijf in twee.

Deze slaakte rauwe kreten
Met zoo'n forsche stentorstem,
Dat het daverde in de rondte,
Schuddend palmen, kamagóns.

Het lijk bracht men naar Libmanan,
Waar 't aanschouwd werd door Handióng,
Die bij d'aanblik van het monster
Lang bleef in ontzetting staan.

Want nog nooit had hij een wezen
Dat zóó vreeslijk was, gezien,
Van zoo gruwlijk een gedaante,
Of met zoo'n geduchte stem.

En hier eindigde Kadungung
't Eerste deel van zijn verhaal,
Om hetgeen er verder volgde
Voort te zetten 's andren daags.

Het is mij niet gelukt punten van overeenkomst tusschen de Bikolsche mythen of sagen en die van andere Maleisch-Polynesische volken op te sporen, Zekere algemeene trekken, die men over de geheele aarde verspreid aantreft, bewijzen natuurlijk niets voor een gemeenschappelijken oorsprong. De meeste overeenkomst zou men mogen verwachten bij de zondvloodsage. Doch als men bijv.

deze bij de Fidjiërs ¹ vergelijkt met de boven meêgedeelde Bikolsche, treft men niets aan wat een gemeenschappelijken oorsprong doet veronderstellen. Hetzelfde geldt van het zondvloedlied, te tai toko, der Marquesas-eilanders ². Het Dayaksche verhaal bij H. Ling Roth, *The Natives of Sarawak and British North Borneo*, I, 300, wijkt ook geheel af.

In hoeverre de Bikolsche overleveringen vreemden invloed hebben ondergaan, is vooralsnog niet te bepalen. Onder de eigenamen komen geen uitheemsche voor, hetgeen opmerking verdient, omdat het Bikol anders ettelijke Sanskritwoorden, vermoedelijk door tussschenkomst van het Tagalog en Bisaya heeft overgenomen, als daar zijn diwata uit Skr. dewatâ; naga zekere boom, Skr. nâga; batala = Skr. bhaṭṭâra, blijkens de *l* voor *r* uit het Tagalog in het Bikol overgegaan; balidaya, handeldrijven, uit Skr. wâṇijya; kota, vesting; e. a.

H. KERN.

¹ F. Williams, *Fiji and the Fijians*, p. 196.

² Meegedeeld uit de handschriftelijke verzameling van Lawson door A. Fornander *An Account of the Polynesian race*, I, 225.